Bebekli Udî Hasan Refik Talat Bey'in

El Yazması Defteri

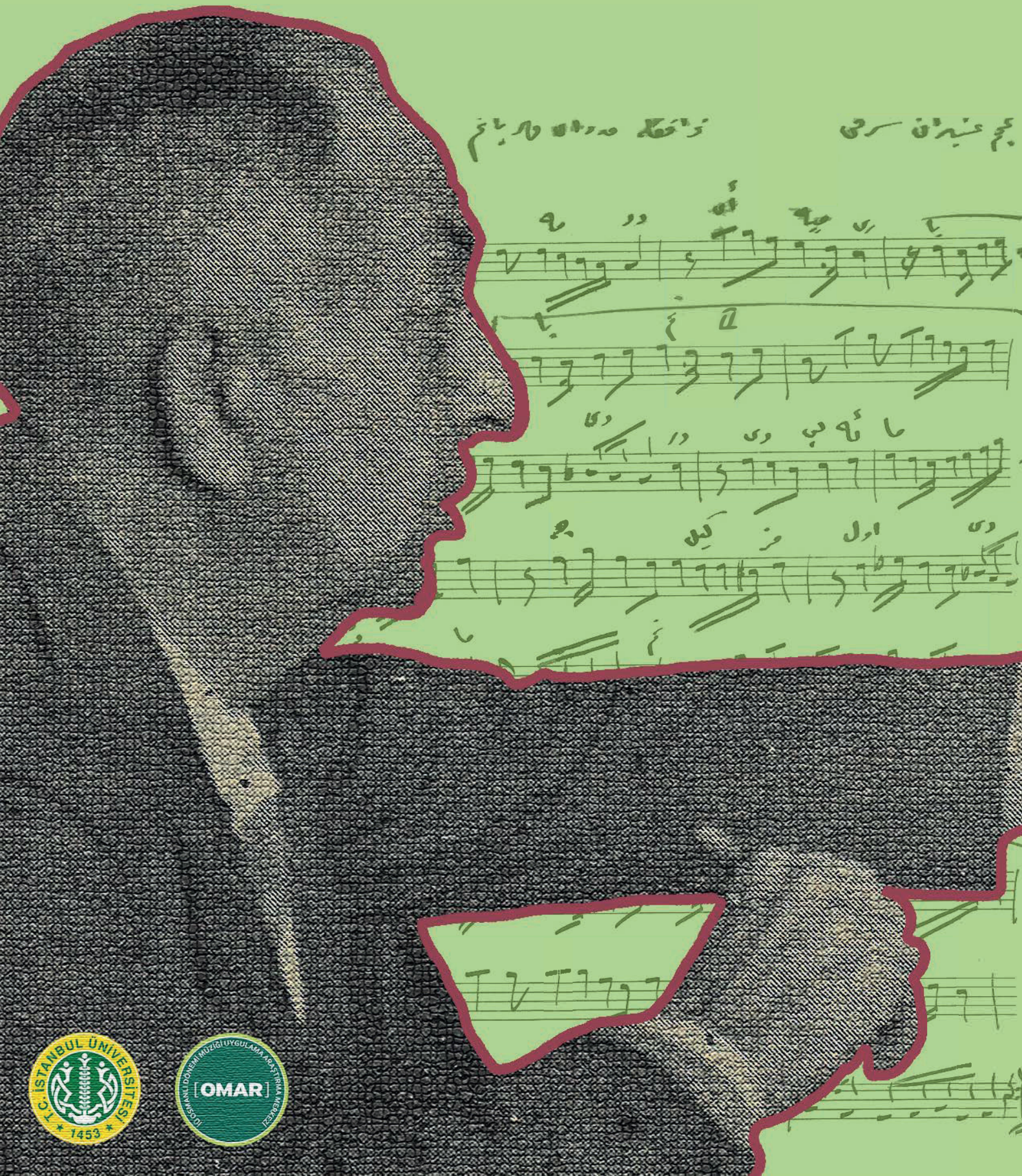

Bebekli Udî Hasan Refik Talat Bey'in El Yazması Defteri

Osman Nuri ÖZPEKEL

Bebekli Udî Hasan Refik Talat Bey'in bu defterinin[1] Türk musikisi repertuvarına kazandırılmasının müsebbibi, merhum doktor Afşın Germen ve onun çok sevgili halîlesi Erzurumlu hemşehrim Ülker Germen'dir.

Bu tarz araştırmalarımı takip eden bu kıymetli büyüklerim, kıymetli ses sanatçımız Necmi Rıza Ahıskan'dan kendilerine devrolan iki büyük koli dolusu nota ve kitapçığı büyük bir lütuf ile kütüphaneme hediye ettiler.

Uzun ve titiz bir çalışma sonucunda tasnif ettiğim nota ve kitapçıklar nihayet basım aşamasına geldi. Koleksiyondan elde edilen ve hâlen müzik repertuvarımızda notası bulunmayan 40 kadar şarkı, daha önce yayımladığımız *100 Bilinmeyen Eser*'in devamı olarak yayıma hazırlanan *300 Bilinmeyen Eser* isimli kitapta yer alacak.

Bebekli Udî Hasan Refik Talat Bey'in öğrencisi olan merhum Necmi Rıza Bey, hocasının el yazısı ile yazdığı bu defteri de sadakatle saklamış ve emaneti ehline tevdi etmiş, nur içinde yatsın.

Bir ud virtüözü olarak müzik tarihimize geçen sanatkârın elimizde ne yazık ki hiçbir kayıtlı icrası bulunmamaktadır.

Refik Talat Bey'in son derece güzel nota yazısı (kardeşinin el yazısı ile yazılmış bir defterden de bahsedilmektedir) ve Osmanlıca kaligrafisi ile her biri imzalı olan on altı eserini ihtiva eden defterinin bazı sayfaları sudan etkilenmiş, bazıları ise zamana karşı koyamayıp erimeye yüz tutmuştur. Buna rağmen içindeki bütün eserlerin eksiksiz okunması, tarafıma müyesser olmuştur.

Bahsi geçen ve tamamı bestekâra ait olan 16 eserin 11 tanesi saz eseri, 5 tanesi şarkıdır.

Bugün elimizdeki kaynaklardan TRT repertuvarında, bestekârın 9 adet saz eseri kayıtlı olup bir tanesinin; Nişaburek Saz Semaisi'nin de notası yoktur. Yılmaz Öztuna, 8 adet saz eserinin ismini kaydeder. Aynı yazar bir de şevkutarab şarkı kaydetmiştir ki bu eser, bestekârın el yazması defterinde yoktur.

Defterdeki 4 sözlü eser ilk defa yayımlanmaktadır. Bunlar:

1. Muhayyer makamında, aksak semai usulünde, güftesi Fuzuli'ye ait:

Ben değil meftûn-ı hüsnün mübtelâ âlem sana,

2. Acemaşiran makamında, düyek usulünde:

Firâkınla meded ey mihribânım,

3. Hüzzam makamında, sengin semai usulünde:

Hasretkeş-i didar olalı bu dil-i şeyda,

4. Kürdilihicazkâr makamında, devrihindi usulünde, güftesi Sami Bey'e ait:

Kurtulursam gamzesinden çeşm-i efsunkârının

mısralarıyla başlayan şarkılardır.

Bunların dışında en dikkat çekici olan beşincisi, repertuvarımızda bulunan ve sıkça okunan kürdilihicazkâr makamında, curcuna usulünde:

Meftûnun oldum ey vech-i ahsen

1. Defterin tıpkıbasımına osmanlimuzigi.istanbul.edu.tr adresinin "Yayınlar" sekmesinden veya karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

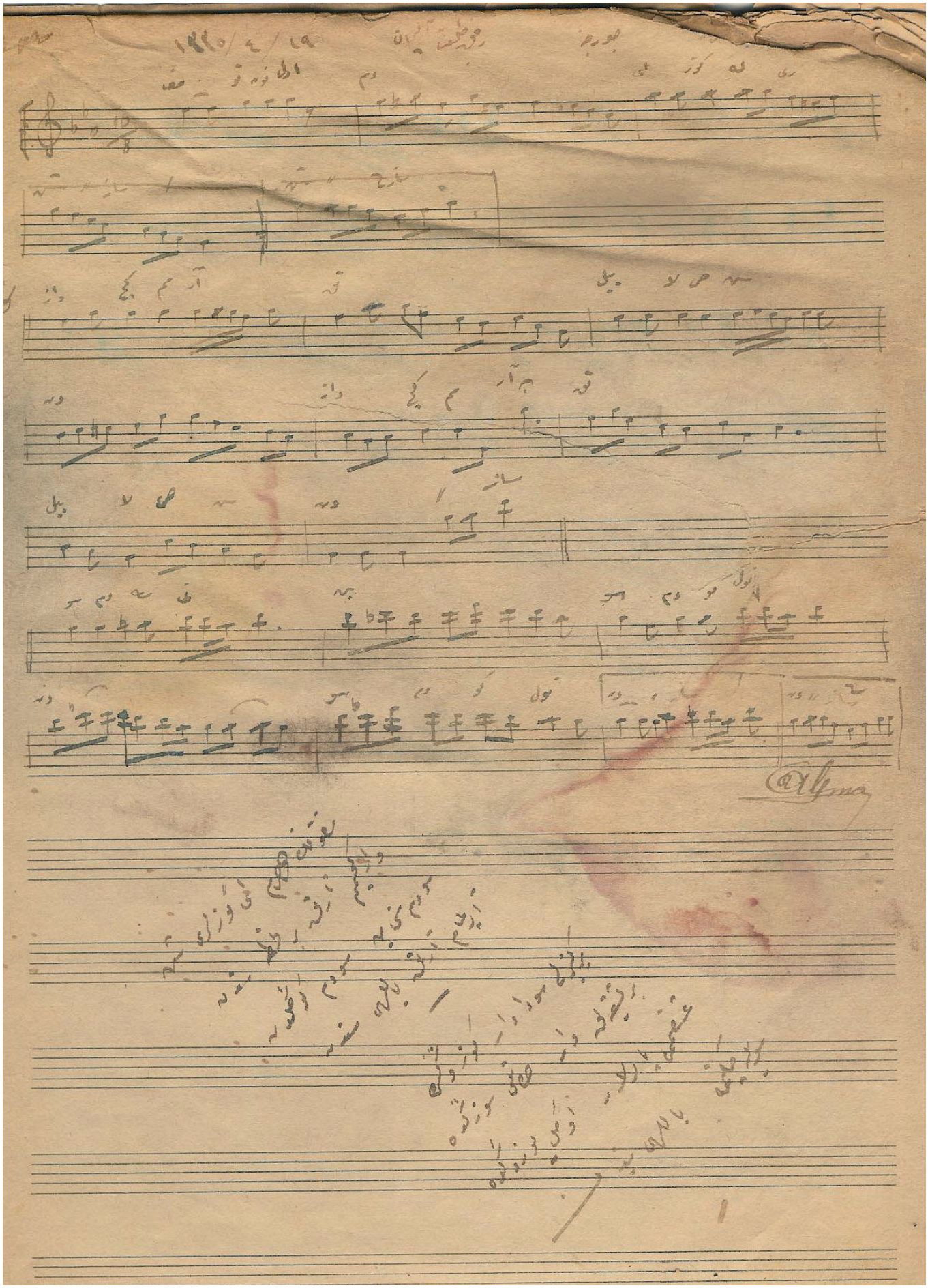

Kürdilihicazkâr Şarkı, "Meftûnun oldum ey gözleri şen," s. 19.

mısraı ile başlayan şarkıdır. Bütün kaynaklarda Ahmet Midhat Güpgüpoğlu'na ait olarak belirtilen bu eser Refik Talat Bey'in el yazısı ile, imzalı olarak bu defterde yer almaktadır. Aynı yıllarda yaşamış olan ve belki de çok yakın arkadaş olan bu iki bestekârın bu eserde böyle bir tereddüde sebep vermeleri çok dikkat çekicidir. Kanaatimizce şarkının bugün okunan sözleri kuvvetle muhtemel, Ahmet Midhat Bey'e ait olmalıdır.

Fakat nota altında bestekârın yazdığı güfte ile Ahmet Midhat Bey'in torunu merhum Ömer Sami Güpgüp'ten aldığımız güfte de birbirinden farklı olup hem aşağıya hem notaya yazdığımız gibidir. Bu anlaşılmaz durum birkaç ihtimali akla getirmektedir.

Birincisi, Refik Talat Bey'in notada yazılı olan sözlerini Ahmet Mithat Efendi, onun iznini alarak değiştirmiştir. İkincisi, Ahmet Midhat Bey'in şiirini Refik Bey, onun iznini alarak değiştirmiştir. Üçüncüsü, bestekârlar ortak bir kararla esasen orijinal eser üzerinde birlikte oynayarak hem güfteyi hem besteyi günümüzdeki şekline koymuşlardır.

Bütün bu ihtimallerin sonucunu yeni bir vesika ortaya çıkıncaya kadar beklemek bir yana, musikimizin yazılı kaynaklarının dahi ne kadar sahih olmadığı açıkça görülmektedir.

Ahmed Midhat Güpgüpoğlu'na ait olan güfte:

Meftûnun oldum ey vech-i ahsen
Ayrılmam artık bir lahza senden
Yandım tutuştum can ü ciğerden
Ayrılmam artık bir lahza senden

Sâyende her an şevkim figanım
Ayrılmamaktır ahdim amânım
Sensin hayâtım sensin cihânım
Ayrılmam artık bir lahza senden

Kalbim değil mi belli yüzümden
Ahvâl-i hasret zâhir sözümden
Bir dem hayâlin gitmez gözümden
Ayrılmam artık bir lahza senden

Refik Talat Bey'e ait olan güfte:

Meftûnun oldum ey gözleri şen
Vazgeçmem artık bir lahza senden
Sevdim seni ben sevdim gönülden
Ayrılmam artık billâhi senden

Bir gizli sevdâ mı var gözünde
Bir şıklık mı var tatlı sözünde
Aşkım mı parlar o gül yüzünde
Söyle çekinme billâhi benden

Kitabımıza el yazması defterdeki notaların orijinallerini de ekledik. Görüleceği gibi bestekârın en çok bilinen saz eserlerinde bile bugün icra edilen şekillerinden farklılıklar vardır. Bu açıdan bu defter başka bir önem arz etmektedir.

Refik Talat Bey, yazdığı hemen her notanın, özellikle saz semailerinin kritik pozisyonlarının parmak numaralarını yazmış, bazen pozisyonun bir şekli ile yetinmeyip diğer şeklinin parmak numaralarını da belirtmiştir. Elimizde maalesef hiçbir icra kaydı olmayan bu kıymetli ud üstadının el yazısı bu defteri, bize onun icrasının ne derece yüksek olduğuna dair yeterli bir vesikadır.

Defterdeki, o yılların genel teamülüne uygun olarak yazılan notalarla günümüz notaları arasında hayli farklılıklar vardır. Mesela, muhayyer ve hüseyni makamlarının donanımında sadece fa diyez, sultaniyegâh makamının donanımında sadece si bemol, şedaraban makamının donanımında sadece si ve mi bemol kullanılmış; hüzzam makamının donanımına ise hiç arıza konmamıştır. Defterin yeniden yazılışında, bestekârın uygun gördüğü bütün duatelere, partisyonlara, apojatürlere, nüanslara riayet edilmiş; donanımlar ise günümüz kurallarına göre yazılmıştır. Bilineceği gibi bundaki amaç, günümüzde yapılacak icralara kolaylık sağlamaktır.

Defterde yer alan eserleri OMAR tarafından yapılan ve benim de dâhil olduğum icra ile kayıt altına aldık. Böylece notaların ve eserlerin takibi de daha kolay olacaktır kanaatindeyiz.

Defterin gün ışığına çıkmasını sağlayan merhum Dr. Afşın Germen ve Ülker Germen'e, yayımlanmasını sağlayan OMAR'a ve Gönül Paçacı Tunçay'a teşekkürlerim sonsuzdur. Bu naçiz çalışmamı Refik Talat Bey ve halîlesi Müşerref Hanım'ın aziz ruhlarına ithaf ediyorum.

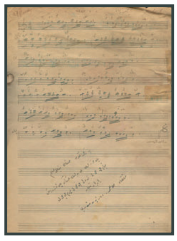
s. 1
Muhayyer Şarkı "Ben değil meftûn-ı hüsnün mübtelâ âlem sana"

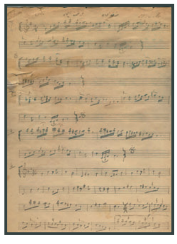
s. 2
Mahur Saz Semaisi

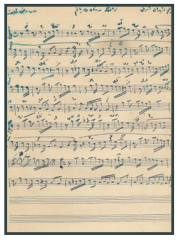
s. 3
Acemaşiran Şarkı "Firâkınla meded ey mihribânım"

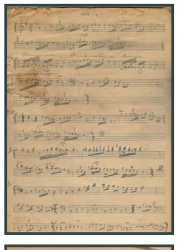
s. 4
Hüzzam Saz Semaisi

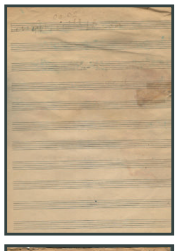
s. 5
Hüzzam Saz Semaisi (devam)

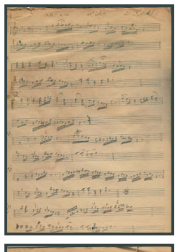
s. 6
Kürdilihicazkâr Saz Semaisi

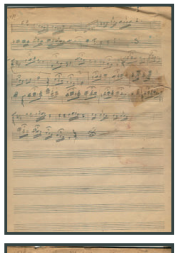
s. 7
Kürdilihicazkâr Saz Semaisi (devam)

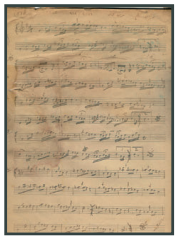
s. 8
Suzinak Saz Semaisi

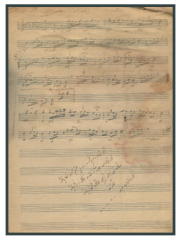
s. 9
Kürdilihicazkâr Şarkı "Kurtulursam gamzesinden çeşm-i efsunkârının"

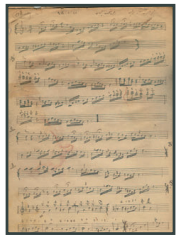
s. 10
Acemaşiran Saz Semaisi

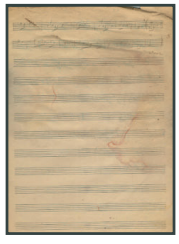
s. 11
Acemaşiran Saz Semaisi (devam)

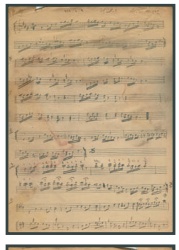
s. 12
Nişaburek Saz Semaisi

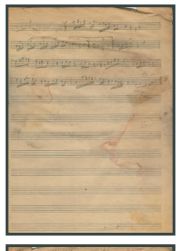
s. 13
Nişaburek Saz Semaisi (devam)

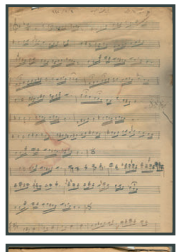
s. 14
Nihavend Saz Semaisi

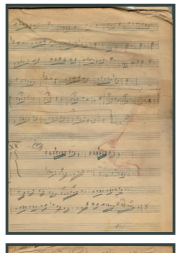
s. 15
Nihavend Saz Semaisi (devam)

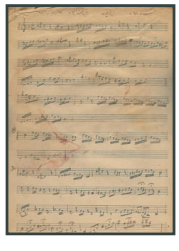
s. 16
Sultaniyegâh Sirtocuk

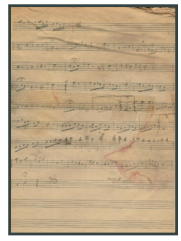
s. 17
Sultaniyegâh Sirtocuk (devam)

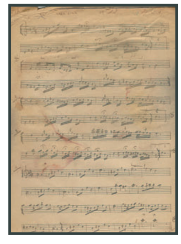
s. 18
Hicaz Saz Semaisi

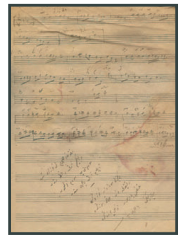
s. 19
Kürdilihicazkâr Şarkı "Meftûnun oldum ey gözleri şen"

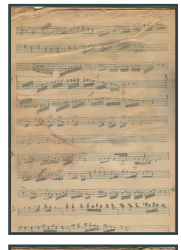
s. 20
Şedaraban Saz Semaisi

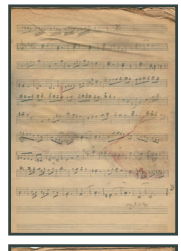
s. 21
Şedaraban Saz Semaisi (devam)

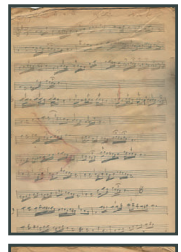
s. 22
Hüseynî Saz Semaisi

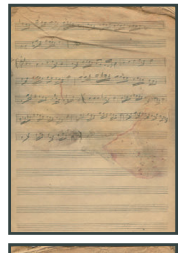
s. 23
Hüseynî Saz Semaisi (devam)

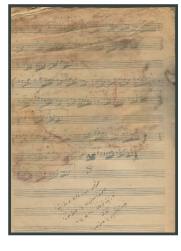
s. 24
Hüzzam Şarkı "Hasret-keş-i didar olalı bu dil-i şeyda"

Eserlerin icralarını dinlemek için kodu okutunuz.

Müzik hayata neş'e verir!

NOTA DEFTERİ

Jorj D. Papajorjiu

Büyük Musiki Mağazası

Galata, Yüksek Kaldırım 90/92

Her cins alât ve edevatı musikiye ve Nota Basım Evi

İzahatı Türkçeye Çevrilmiş
Metodlar ve Etüdler

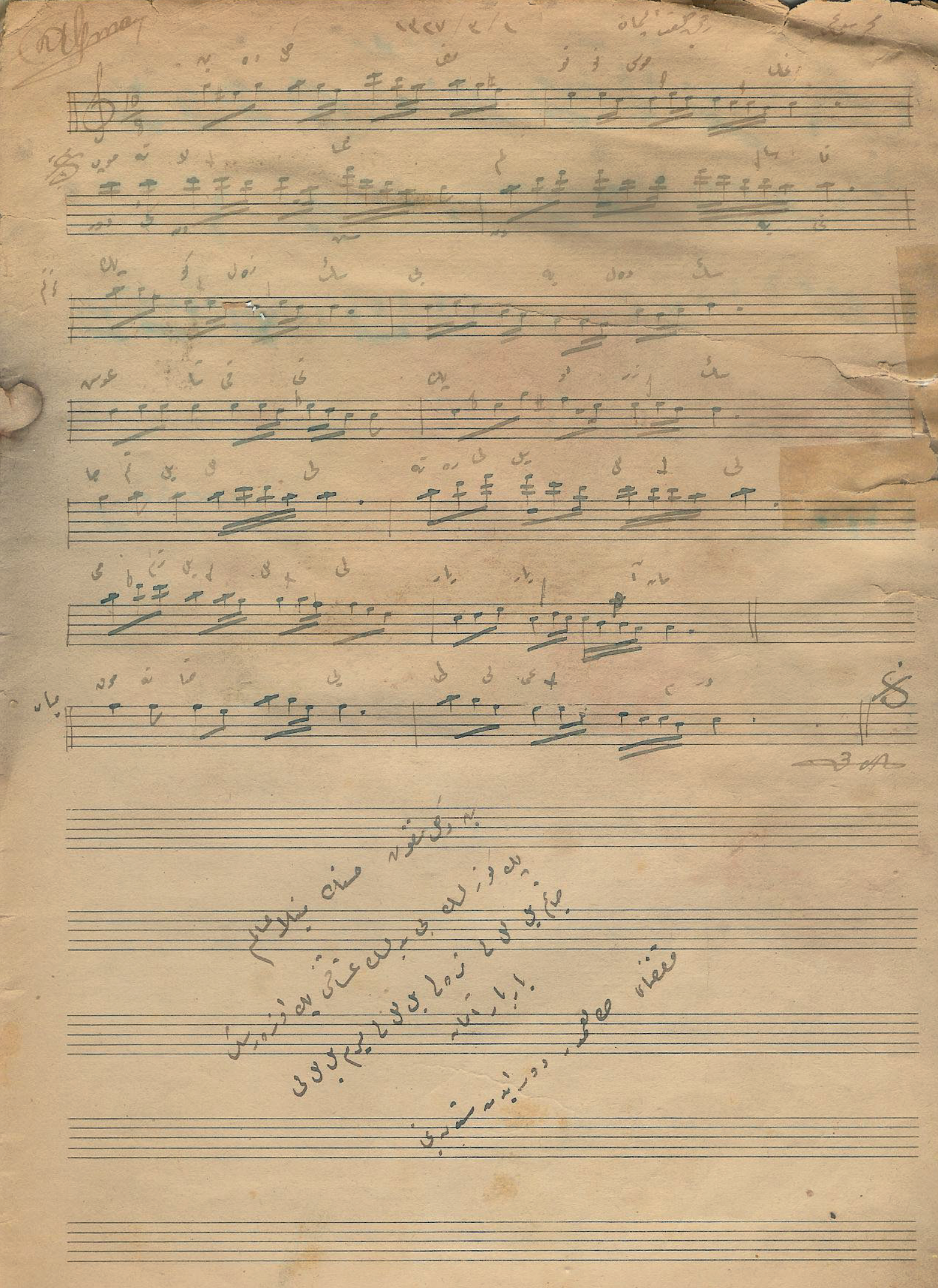

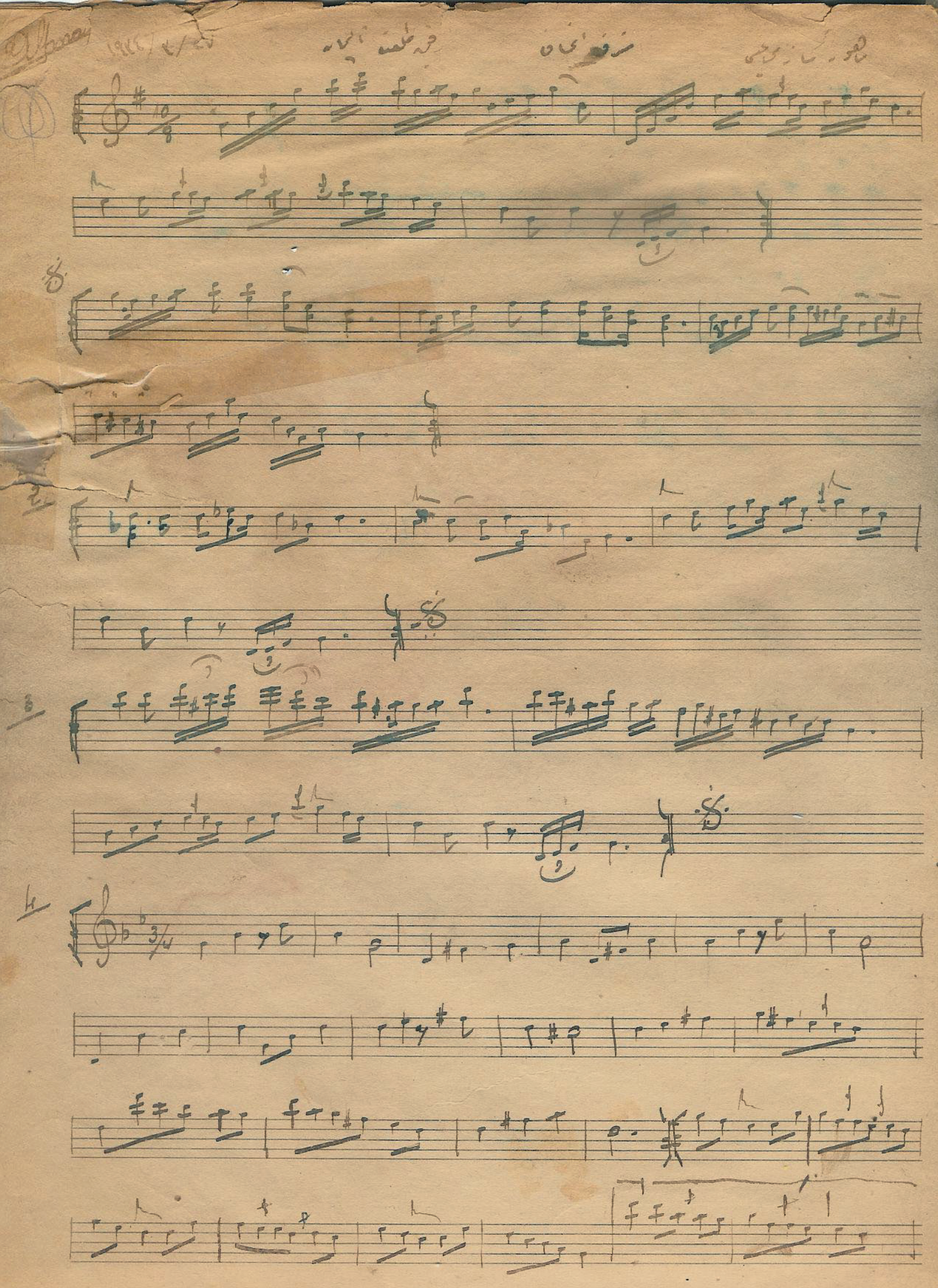

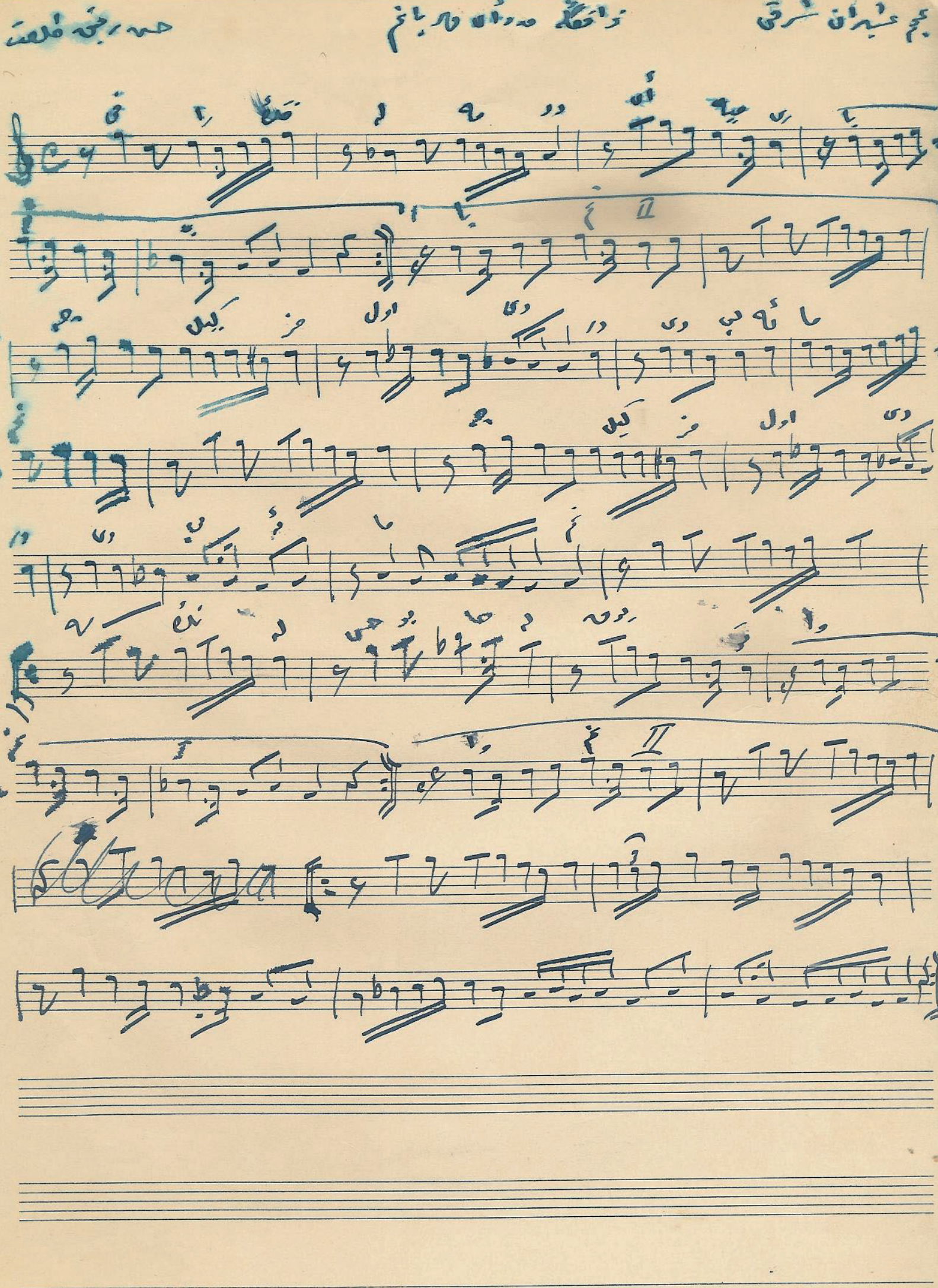

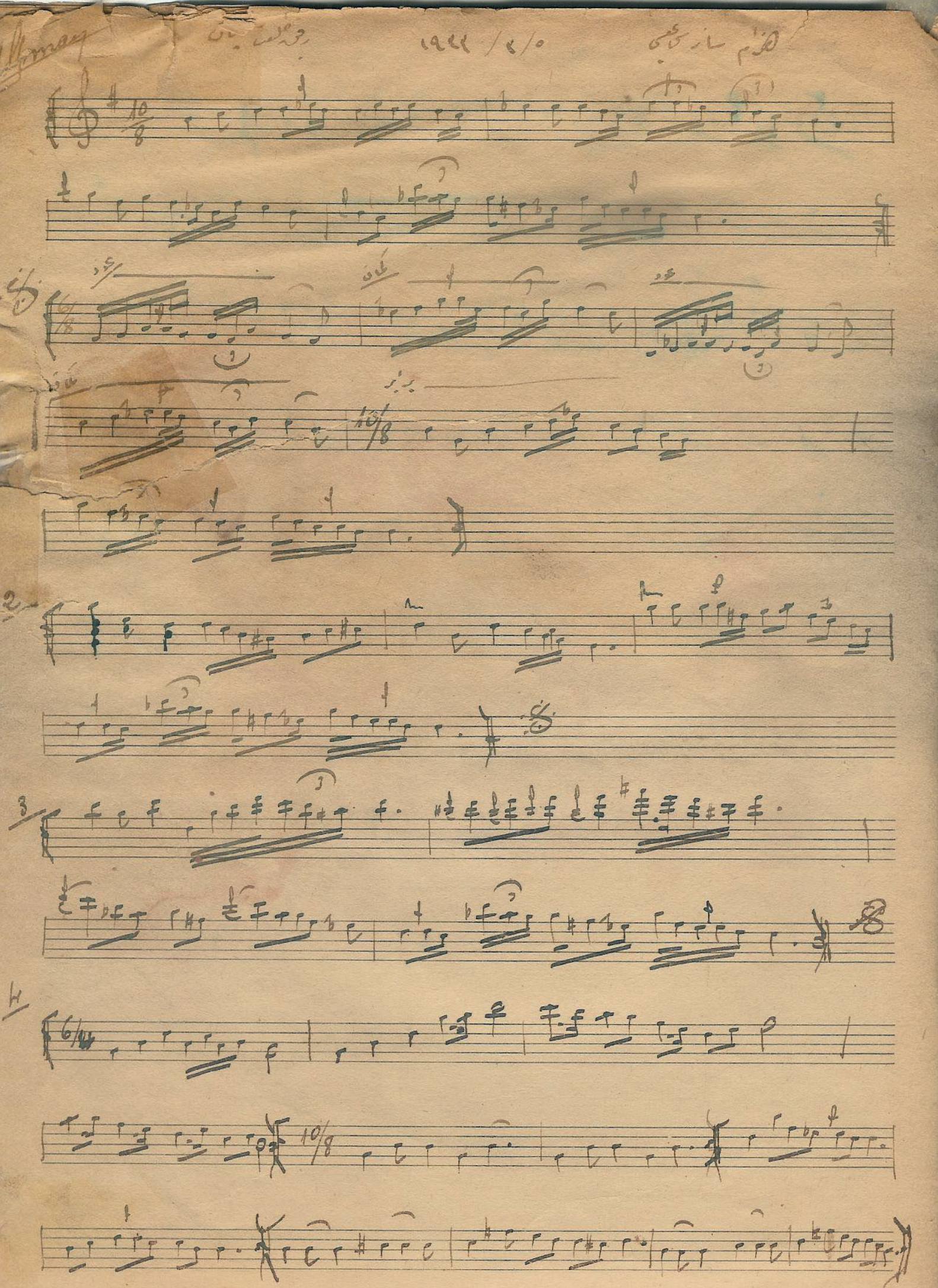

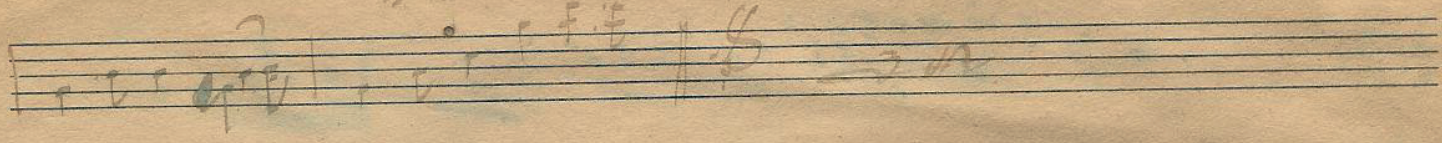

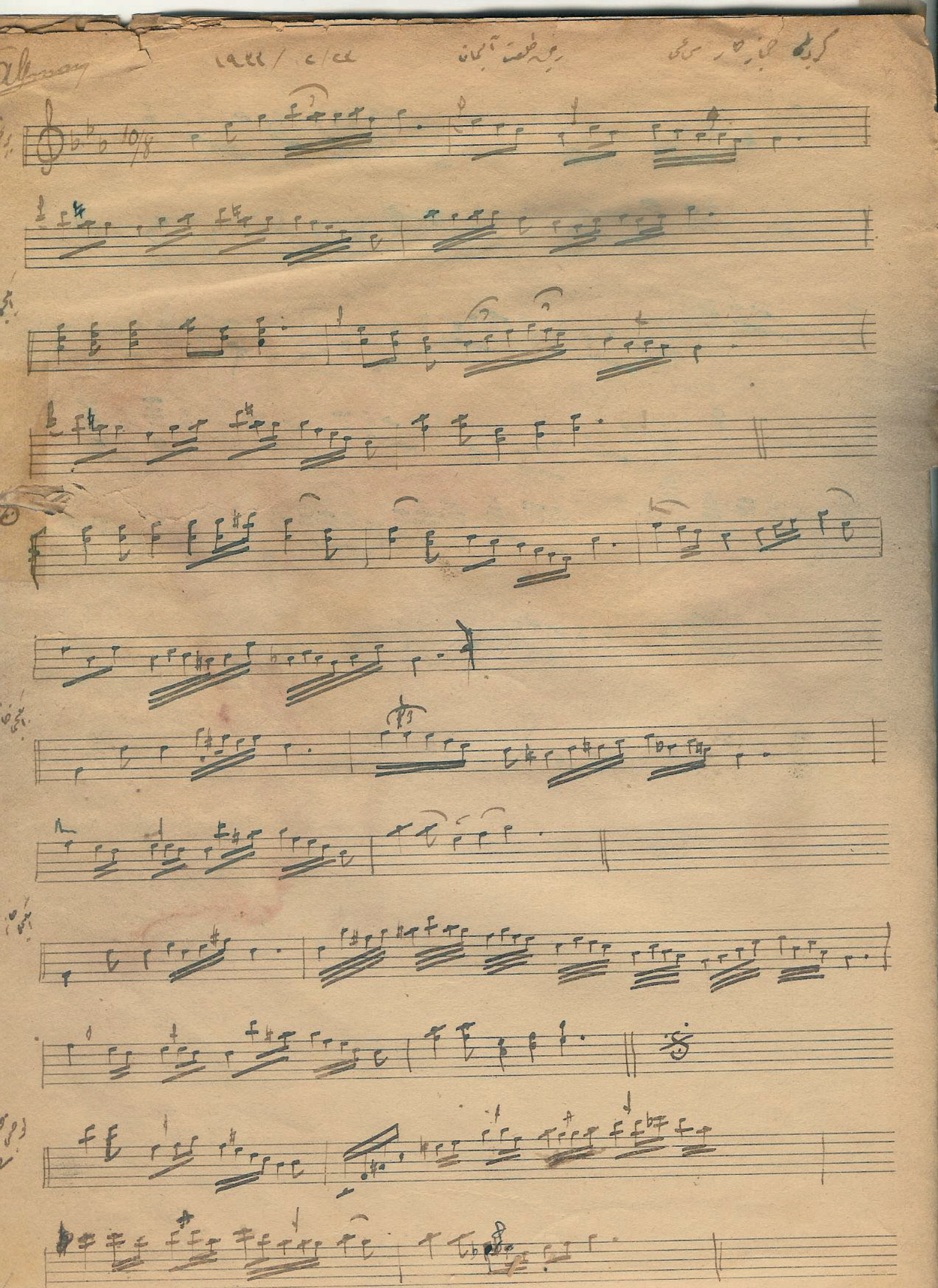

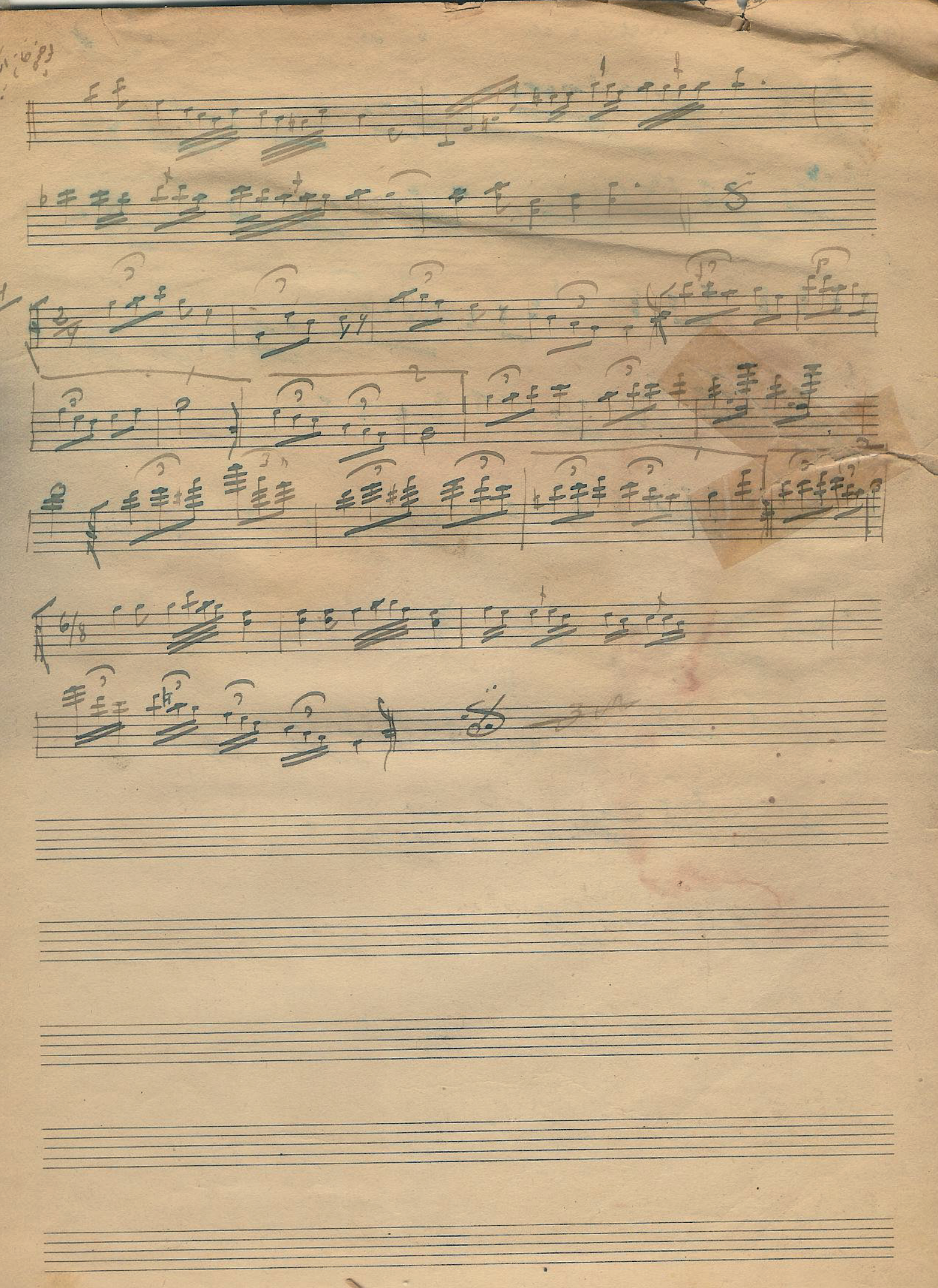

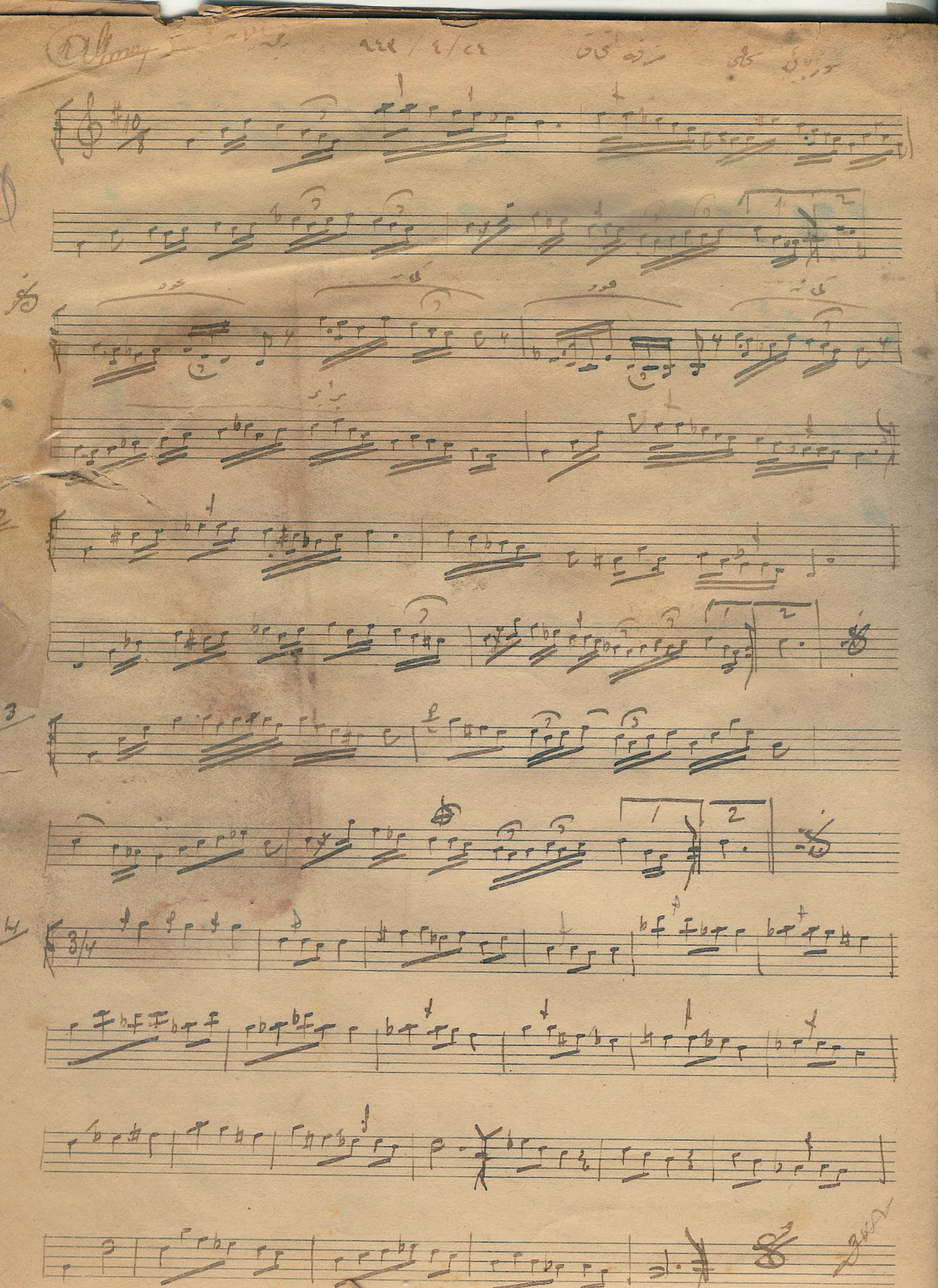

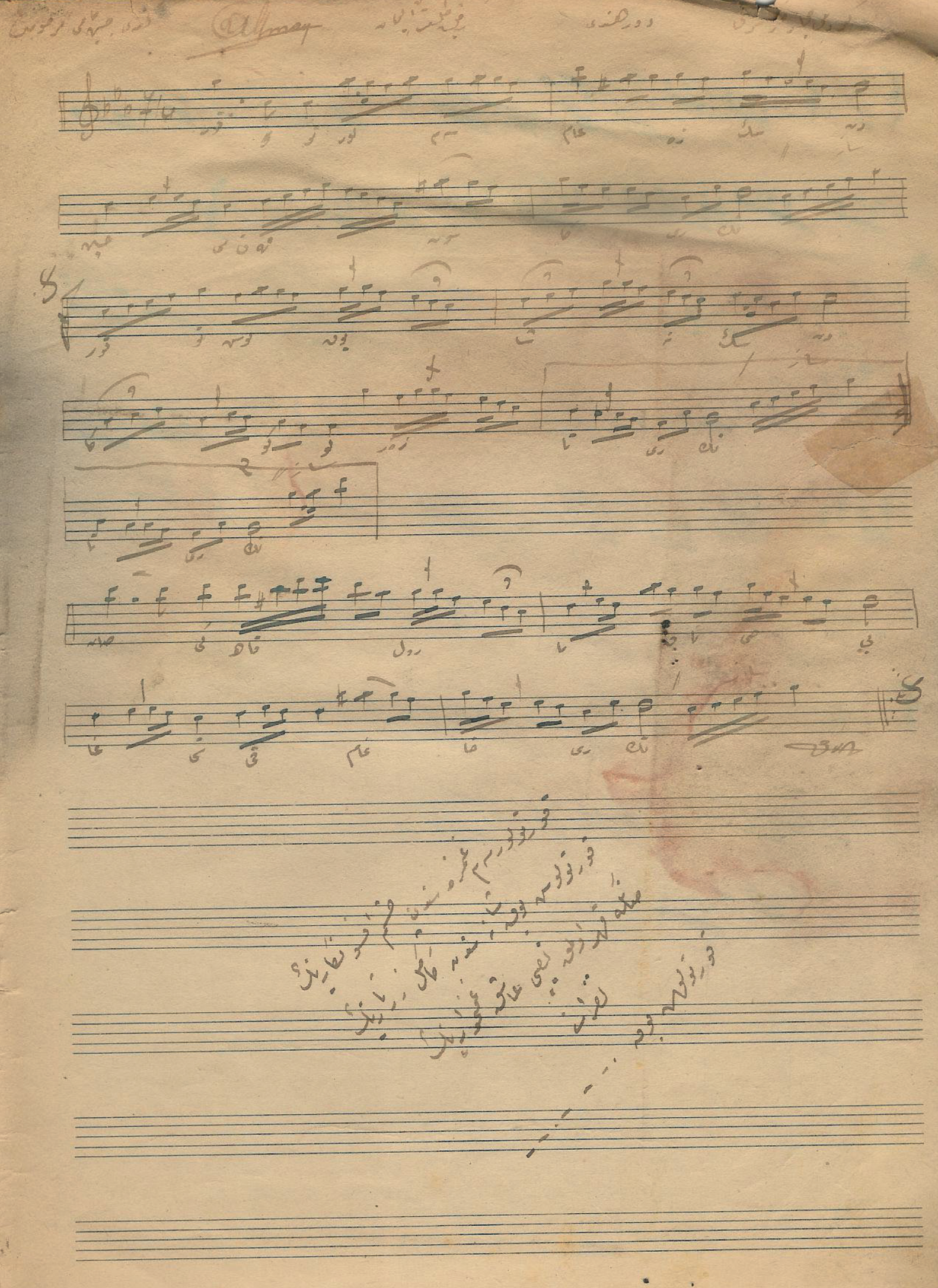

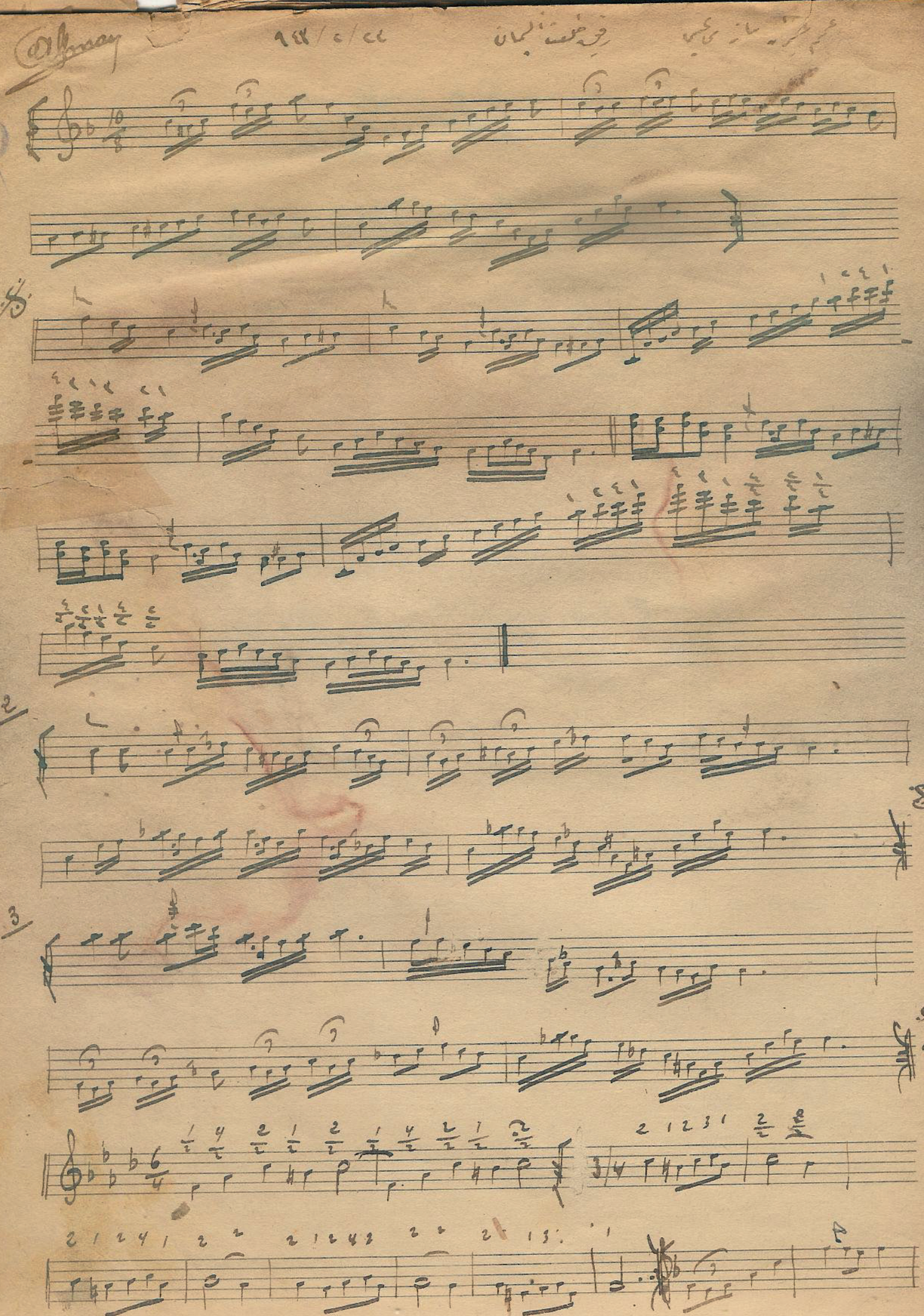

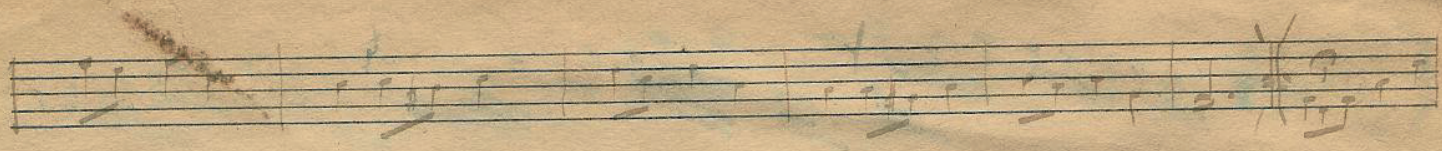

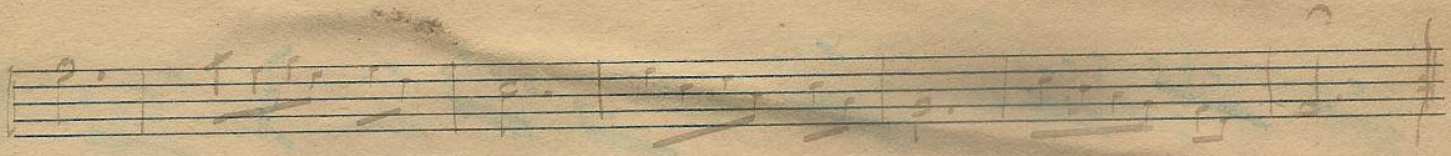

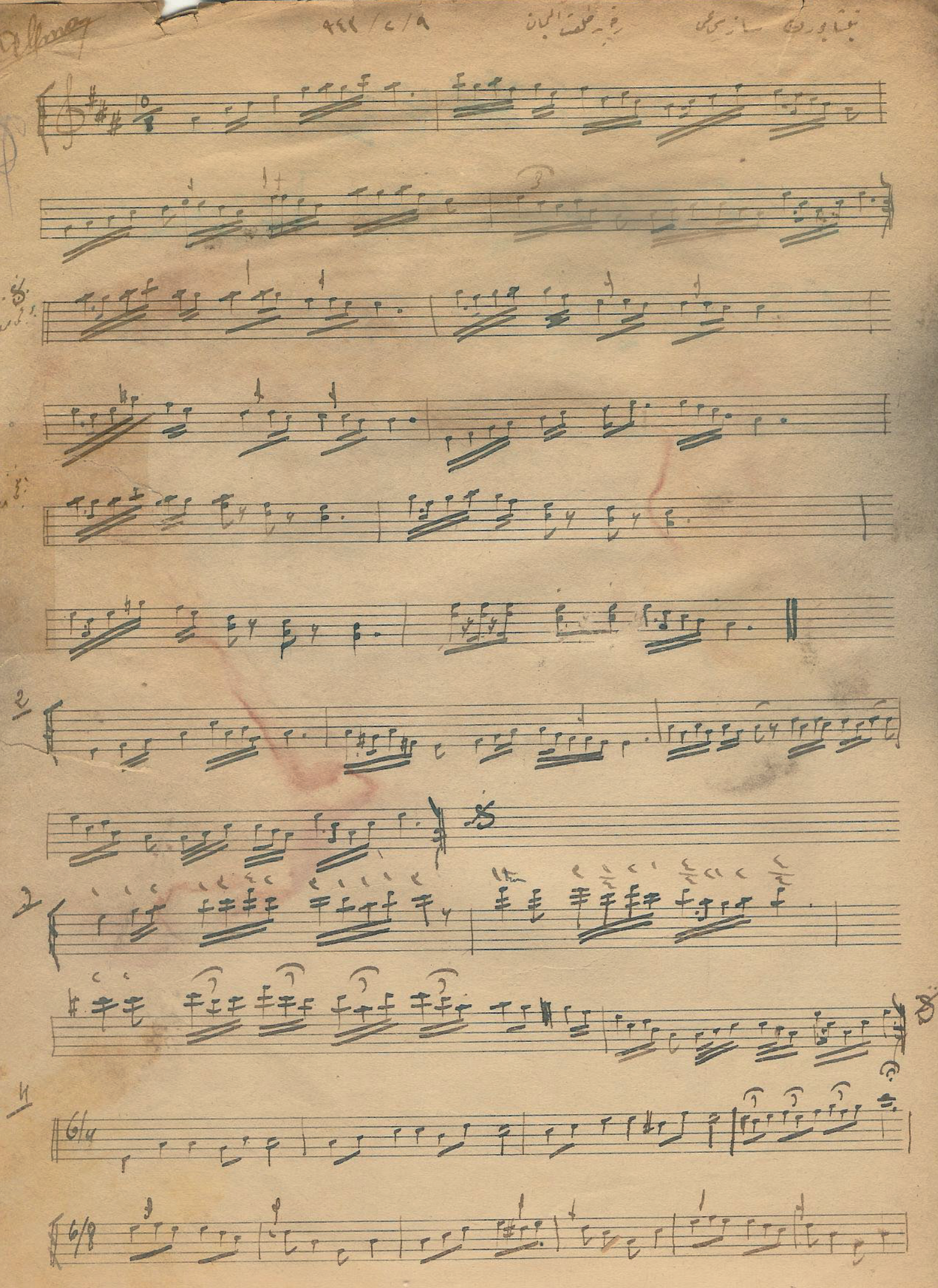

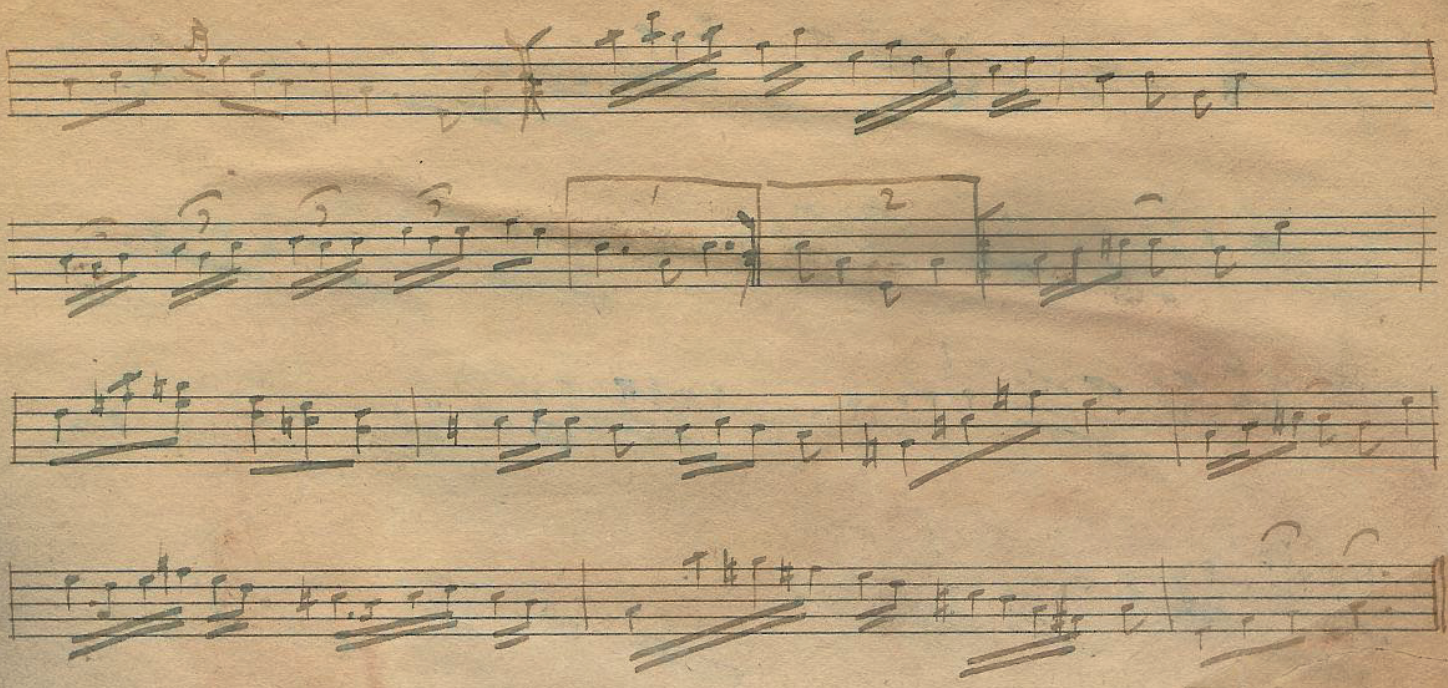

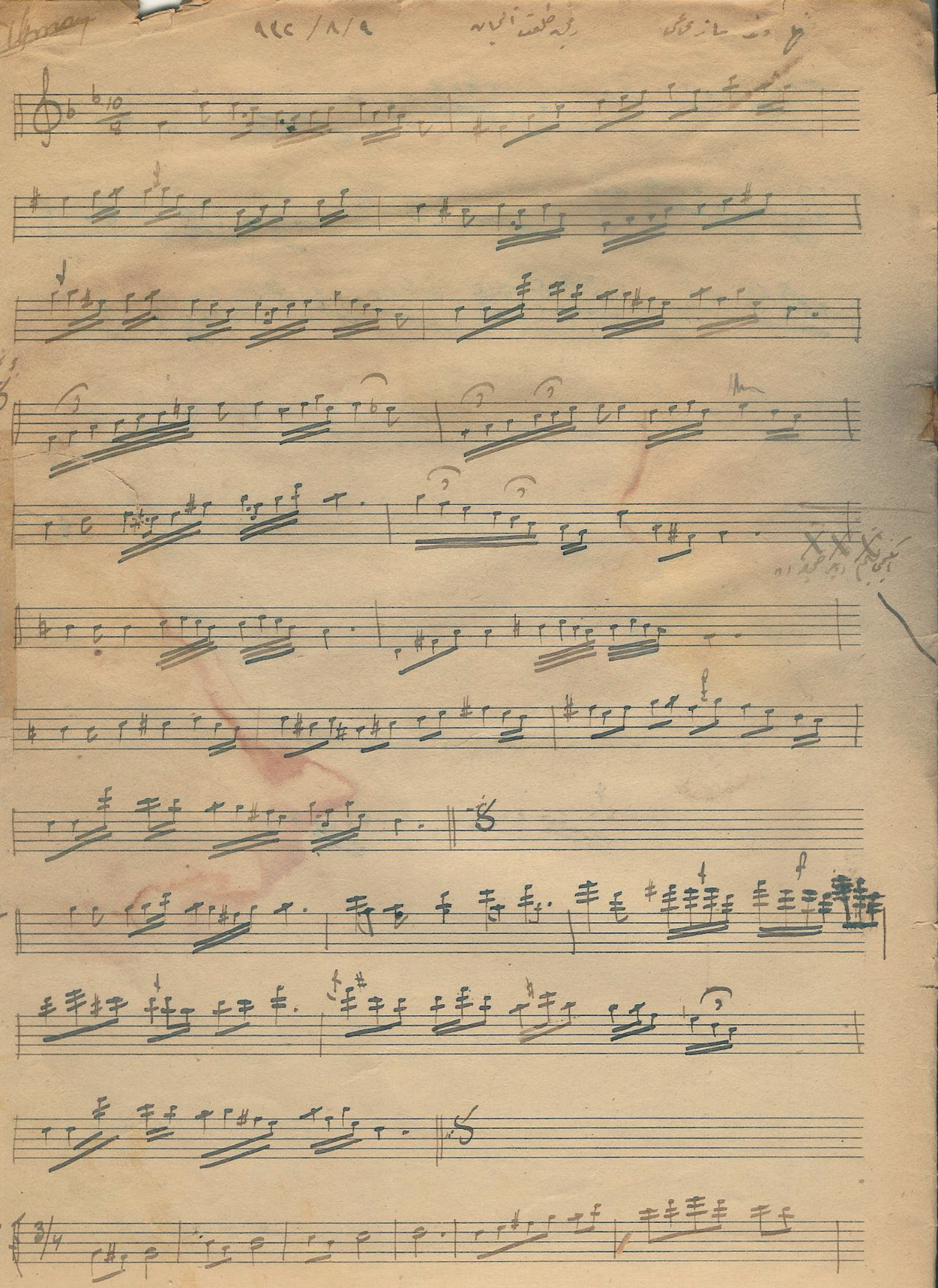

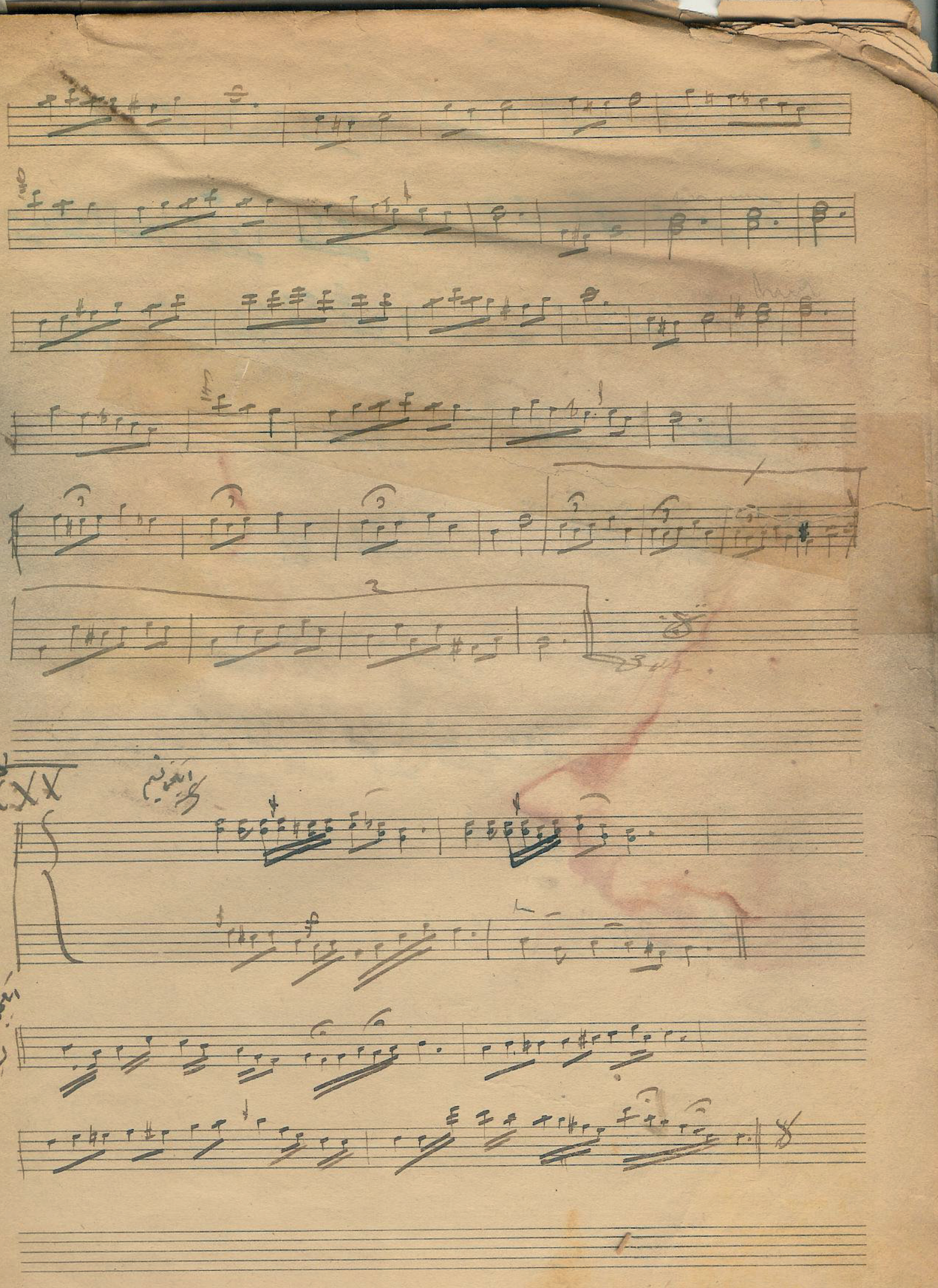

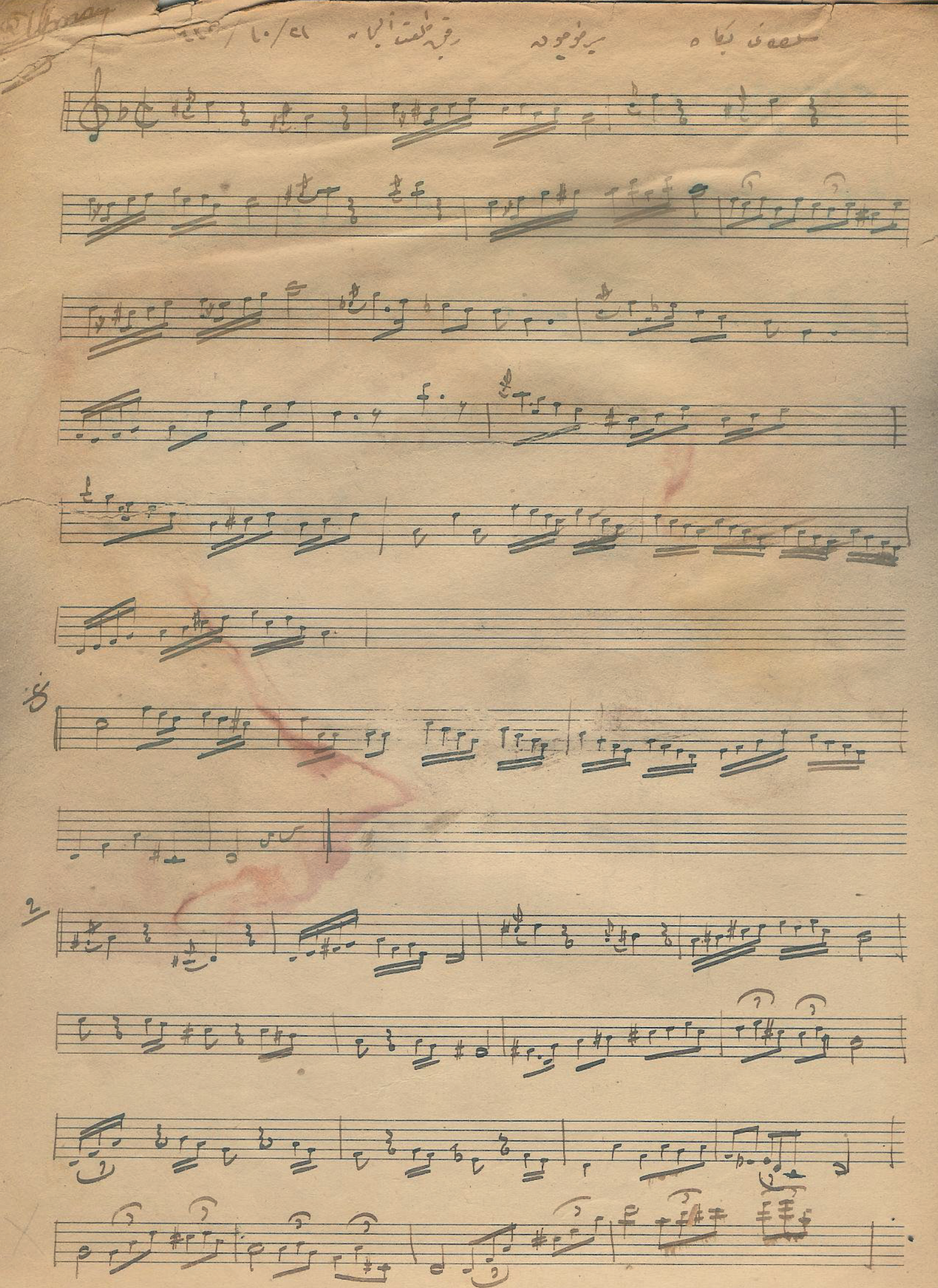

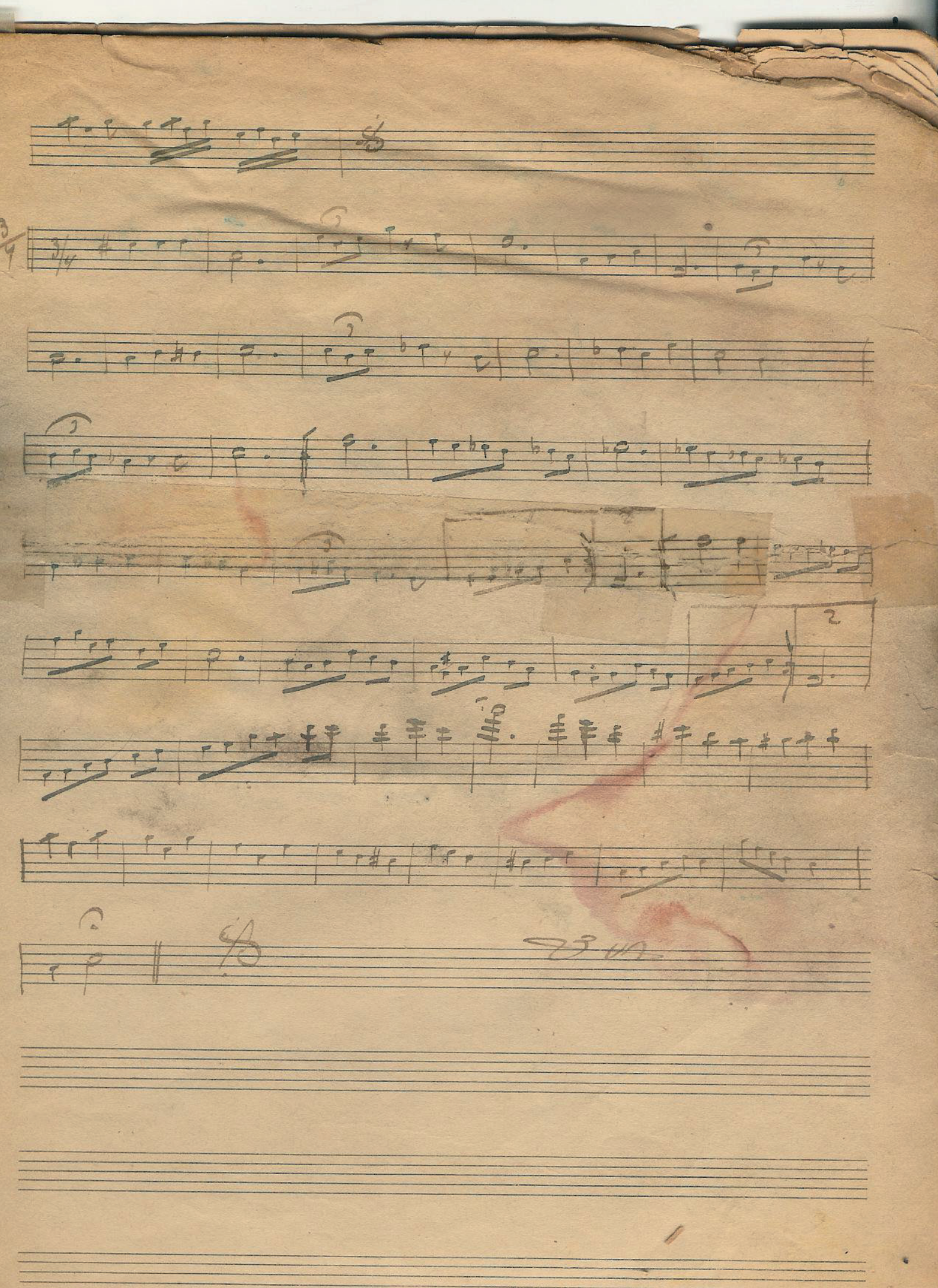

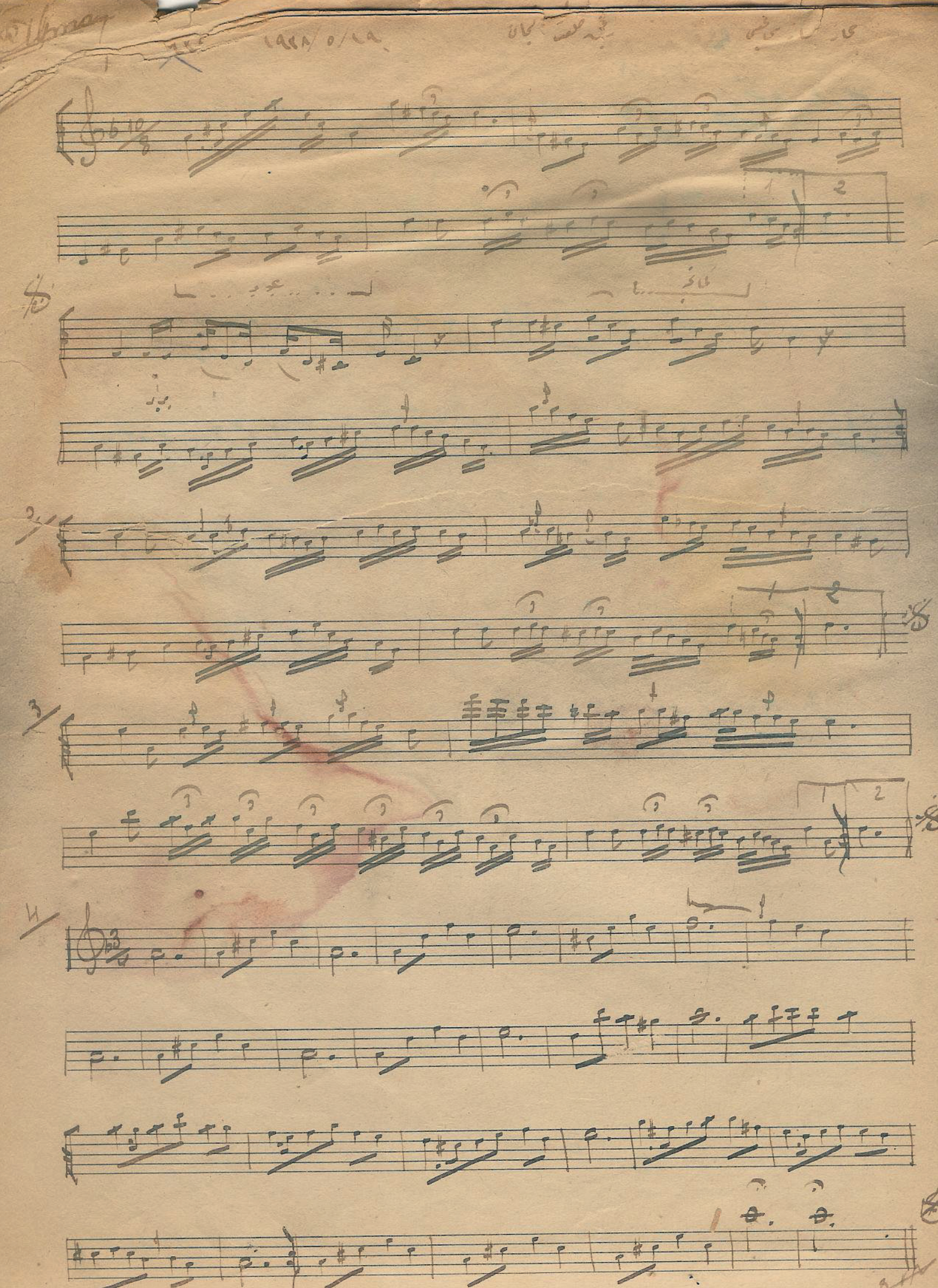

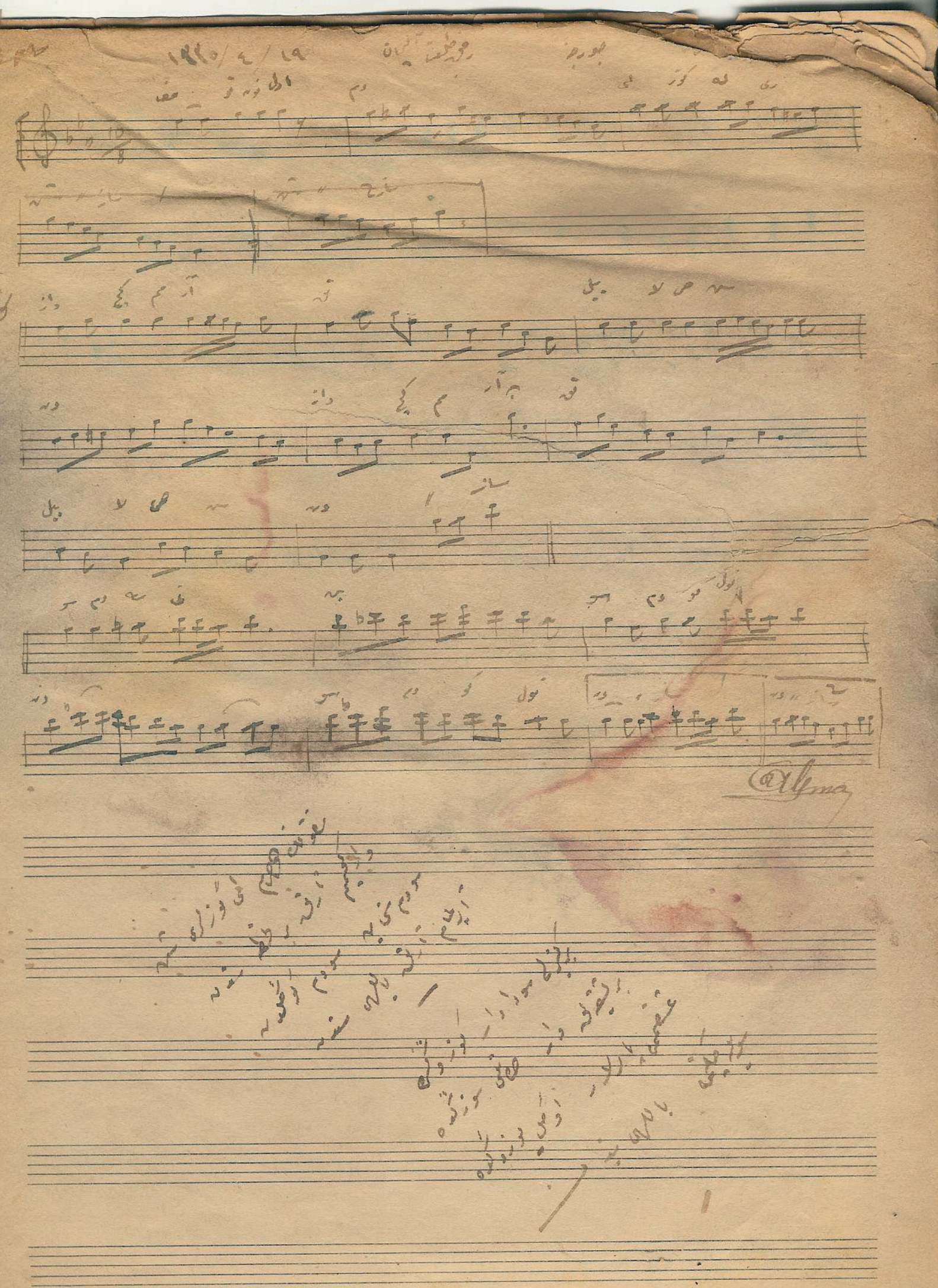

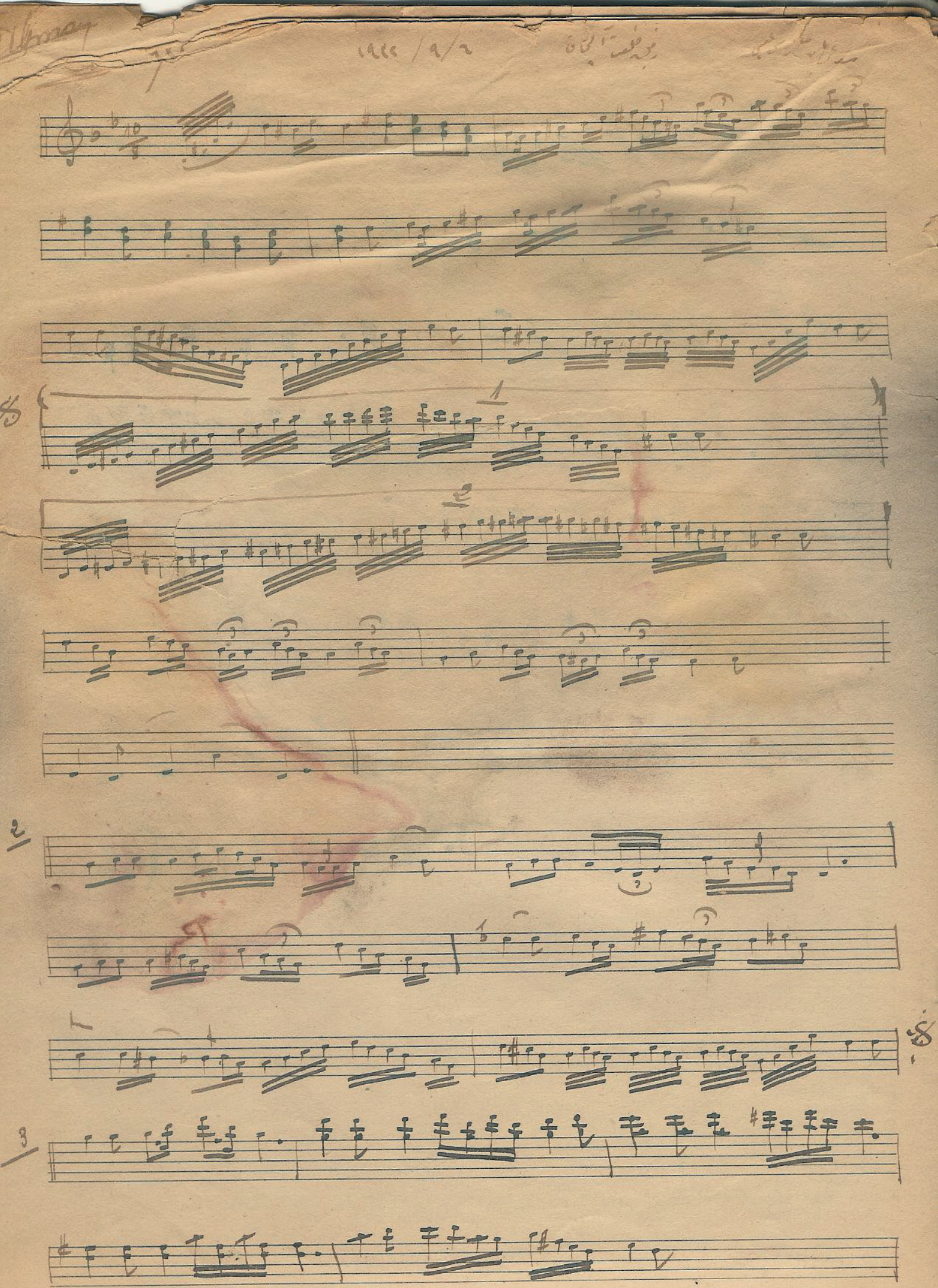

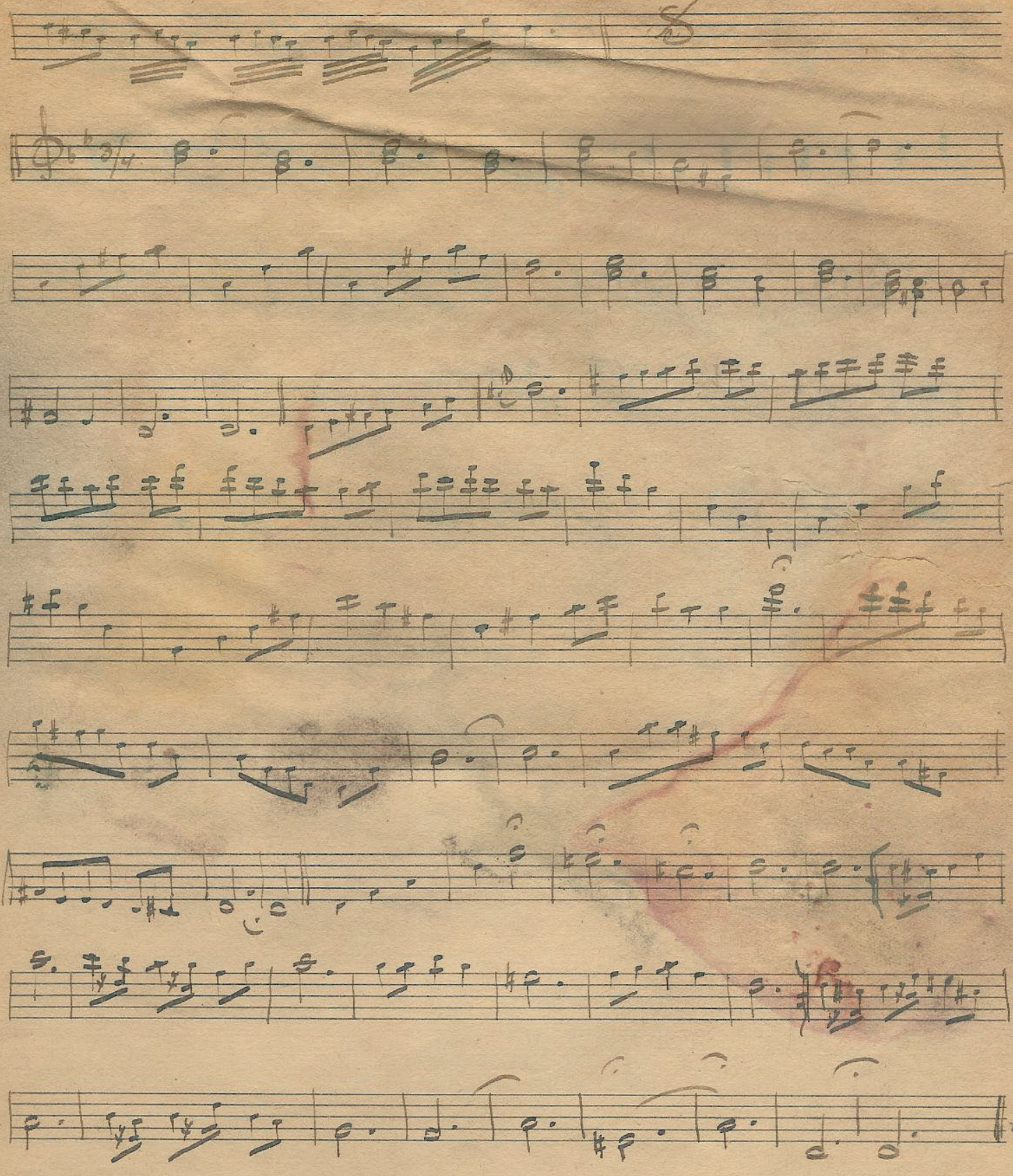

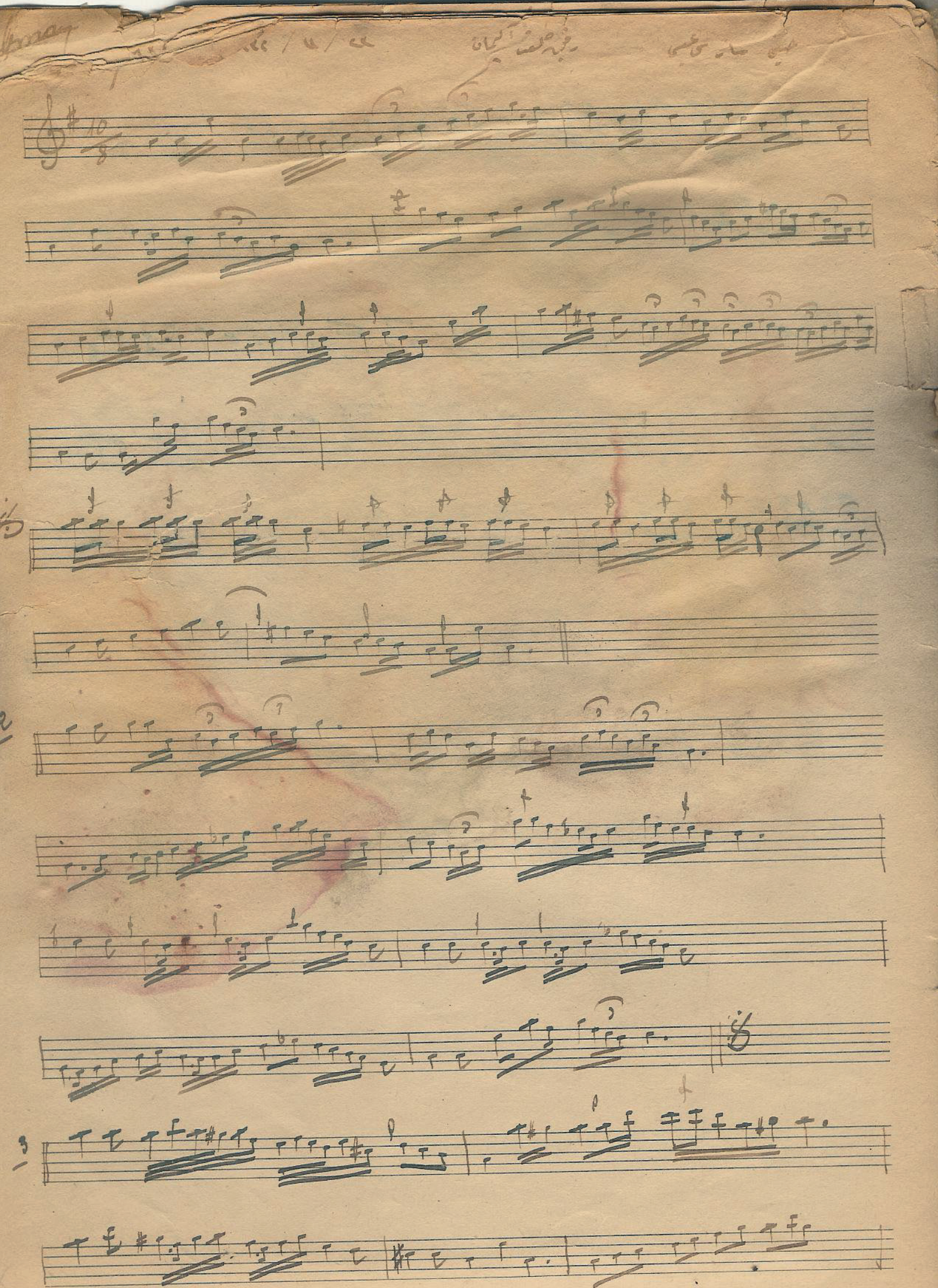

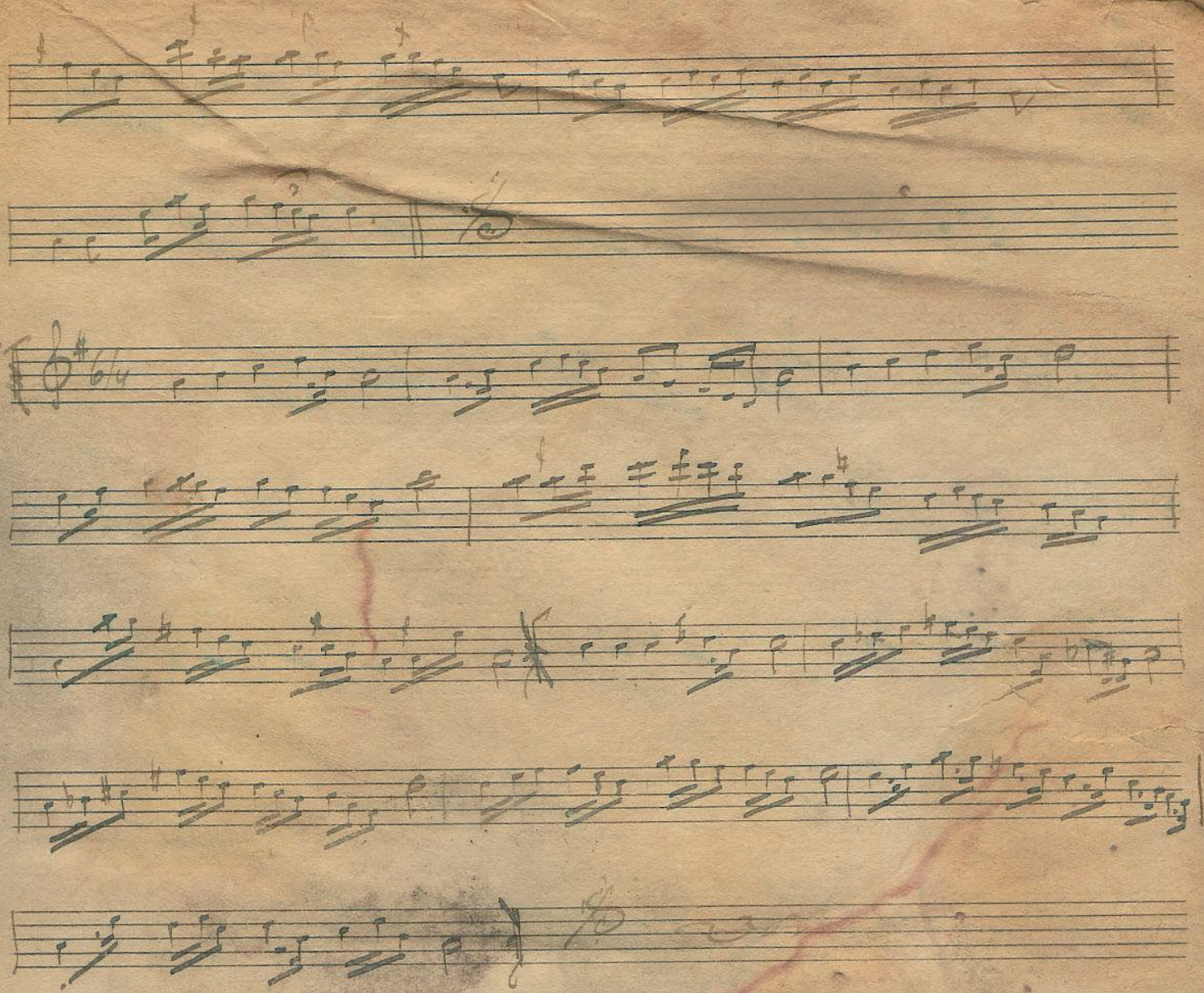

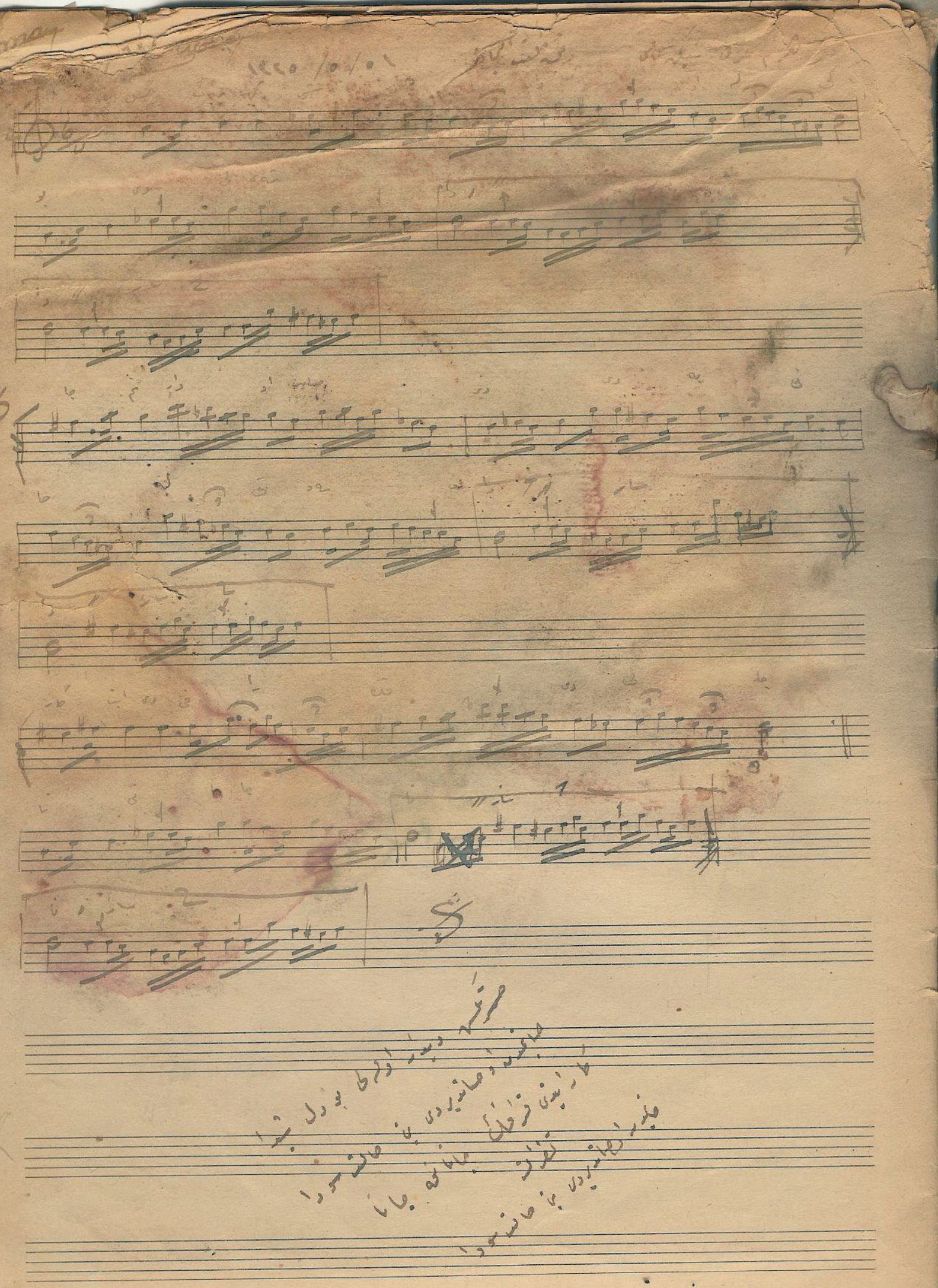

HOHNER

...ünyanın en meşh... HNER
akordeonlarının... Türkiye... Umum
...entalığı

Bütün dün... ...nılan büyük bir ağız ar... monikası koleksiyonundan ... HOHNER fabrikasının ... rkestra kurmak için "ORCHESTER,, ma... kalı ağız ar... ...ikaları imâl ettiğ... haber aldınız mı ?

BECHSTEIN, konser pianoları
KRAUS ev pianoları
KLAVIANO Küçük mod... n pianoi...

„CONN" Ameri... trom-petle...

Leedy

LEEDY Amerikan caz takımları

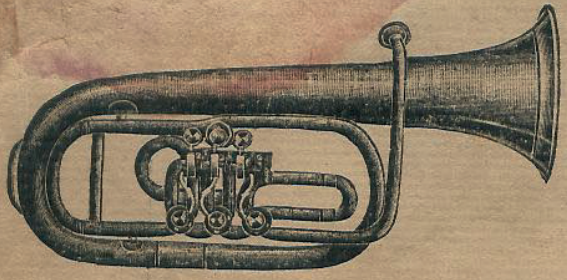

HÜLLER En sağlam Bando aletleri, Saksofon ve Klarinetler

PAPAJORJIU mamulâtı konser için : KİTAR, MANDOLİN ve BANJOLAR

En zengin çeşit teller: Caruso, Pirastro, Kardinal, Elit, Tucolor v.s. v.s.

FİYATI : KURUŞ